

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 188-57 Кодексу України про адміністративні
правопорушення»
*(реєстр. № 13313 від 26.05.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці аналізуються правові підстави вдосконалення адміністративної відповідальності за невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті. Відповідний аналіз проведено в контексті пропозицій, передбачених у проекті Закону України (реєстр. № 13313 від 26.05.2025) (далі – законопроект).*

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, правилам техніки нормопроєктування, основоположним засадам адміністративно-деліктного законодавства, законам України у сфері правового регулювання діяльності наземного транспорту.

За результатами аналізу виявлено ризики, які в подальшому можуть перешкоджати належній реалізації положень законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети щодо забезпечення ефективного здійснення уповноваженими посадовими особами державного нагляду і контролю за дотриманням перевізниками пасажирів і вантажів вимог чинного законодавства.

***Ключові слова:** адміністративні правопорушення, адміністративна відповідальність, адміністративні стягнення, посадові особи, наземні транспортні засоби, питання безпеки, заходи державного нагляду, невиконання законних вимог, накладення штрафу.*

Вступна частина.

Відповідно до вимог статті 16-1 Закону України «Про транспорт» державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів і вантажів (у тому числі небезпечних), юридичних та фізичних осіб проводиться шляхом планових, позапланових, рейдових перевірок (перевірка на дорозі). До повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті, передбачених статтею 16-2 цього ж Закону, належить здійснення державного нагляду за додержанням вимог законодавства, норм на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті. Аналогічні повноваження цього органу щодо забезпечення реалізації державної політики з питань безпеки на автомобільному транспорті загального користування передбачено у статті 6 Закону України «Про автомобільний транспорт».

Згідно з положеннями статті 10 Закону України «Про міський електричний транспорт» основним завданням державного контролю у сфері міського електричного транспорту є забезпечення надання безпечних транспортних послуг та додержання перевізниками законодавства про міський електричний транспорт; центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті контролює

додержання перевізниками вимог законодавства про дорожній рух та міський електричний транспорт.

До загальних обов'язків усіх суб'єктів господарювання, визначених статтею 11 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», зокрема належать: допуск посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до здійснення заходів державного нагляду (контролю), за умови дотримання ними порядку здійснення такого нагляду (контролю), передбаченого цим Законом; заборона щодо створення перешкод органам державного нагляду (контролю) чи їх посадовим особам при здійсненні ними заходів державного нагляду (контролю), за умови що зазначені заходи здійснюються такими особами відповідно до вимог закону; виконання вимоги органу державного нагляду (контролю) щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства.

Статтею 12 цього Закону передбачена відповідальність суб'єкта господарювання за невиконання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виявлених під час здійснення заходу державного нагляду (контролю), у вигляді застосування до нього штрафних санкцій у порядку, встановленому законом.

Проте, незважаючи на встановлені чинним законодавством жорсткі зобов'язання щодо безумовного виконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті, відповідними суб'єктами господарювання наразі не виконується більшість приписів щодо усунення порушень закону про автомобільний, міський електричний, залізничний транспорт. Це стосується і технічного стану всіх видів наземного транспорту та елементів транспортної інфраструктури, що негативно впливає на забезпечення безпеки, життя та здоров'я пасажирів, захист навколишнього природного середовища. Мають місце факти недопущення суб'єктами господарювання у сфері транспортної діяльності уповноважених посадових осіб до здійснення заходів державного нагляду (контролю), підстави яких визначені законом, та створення ними перешкод щодо проведення таких заходів.

Водночас чинною статтею 188-57 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачена відповідальність у виді накладення штрафу в розмірі від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті, лише щодо перевірки дотримання вимог законодавства про автомобільний транспорт. Необхідність усунення наявної правової прогалини та посилення спроможності названого центрального органу виконавчої влади ефективно здійснювати державний нагляд і контроль, обумовило підготовку зазначеного законопроекту.

Основна частина.

У законопроекті досягнення проголошеної мети пропонується реалізувати шляхом викладення у новій редакції статті 188-57 КУпАП. Зокрема її

диспозицію пропонується доповнити чотирма частинами, у яких визначено нові кваліфікуючі обставини вказаного діяння, а також передбачено санкції за їх вчинення у вигляді накладення штрафу на посадових осіб суб'єктів господарювання від п'ятисот до трьох тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

За результатами проведеного аналізу вважаємо за доцільне відзначити таке.

Враховуючи, що у запропонованій редакції названої статті застосовується низка нових понять, наприклад «рейдові перевірки», «перевірки на дорозі» тощо, вбачається доречним з метою забезпечення правової визначеності норми закону надати докладне роз'яснення цих понять або зробити відповідне посилення на Закон України «Про автомобільний транспорт» чи інший галузевий нормативно-правовий акт, що містить таке роз'яснення.

Як зазначалося вище, одним з основних зобов'язань суб'єктів господарювання, передбачених статтею 11 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», є заборона щодо створення ними перешкод органам державного нагляду (контролю) чи їх посадовим особам при здійсненні ними заходів державного нагляду (контролю), за умови, що зазначені заходи здійснюються такими особами відповідно до вимог закону.

Відповідне порушення у контексті законопроекту має актуальне ключове значення, оскільки суттєво посягає на встановлений порядок управління, завдає конкретних суспільно шкідливих наслідків, насамперед для забезпечення безпеки транспортних перевезень, захисту життя і здоров'я громадян.

Таке діяння має цілком самостійний характер і не охоплюється жодним іншим порушенням. Незважаючи на це, у законопроекті воно на передбачено.

Тому вважаємо за доцільне доповнити диспозицію статті 188-57 КУпАП новою частиною, яка би встановлювала відповідальність посадових осіб підприємств, установ та організацій наземного транспорту за *«створення перешкод посадовим особам центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті, при здійсненні ними заходів державного нагляду (контролю), за умови, що підстави та порядок здійснення таких заходів передбачені законом»*.

З аналогічних міркувань доцільно також доповнити диспозицію зазначеної статті частиною, яка би передбачала можливість притягнення до відповідальності посадових осіб підприємств, установ та організацій наземного транспорту за порушення вимог законодавства щодо забруднення навколишнього природного середовища автомобільним, залізничним транспортом. Відповідні повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті, визначені статтею 16-2 Закону України «Про транспорт».

Ці доповнення статті 188-57 КУпАП повністю узгоджуватимуться з основною метою законопроекту щодо посилення ефективності здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у сфері діяльності транспортних засобів.

У законопроекті пропонується збільшити суми штрафів, що накладатимуться за передбачені у ньому діяння, у 10-20 разів, аніж встановлено чинною редакцією статті 188-57 КУпАП.

Однак, попри таке істотне збільшення сум штрафних санкцій пропозиції щодо обґрунтування їх розмірів у законопроекті та доданих до нього документах відсутні. Зазначене не відповідає вимогам статті 33 КУпАП щодо критеріїв накладення адміністративного стягнення, виходячи з характеру вчиненого правопорушення, особи порушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

Запропоновані розміри штрафів мають відповідати принципу *пропорційності* адміністративного стягнення рівню суспільної шкідливості вчиненого правопорушення, його поширеності, конкретних обставин вчинення та негативних наслідків, які воно завдає встановленому порядку управління, власності та правам громадян.

У подальшому це може призвести до оскарження та скасування рішень уповноважених органів про накладення вказаних адміністративних стягнень у судовому порядку, що безумовно перешкоджатиме досягненню мети законопроекту щодо встановлення відповідальності за передбачені в ньому порушення.

У законопроекті пропонується змінити редакцію норми чинного КУпАП щодо застосування адміністративних стягнень у виді штрафів у значних розмірах. Внаслідок цього її реалізація матиме вплив на показники дохідної частини державного бюджету, оскільки може призвести до істотного збільшення доходів від надходження сум штрафів у разі їх застосування. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включно з відповідними розрахунками) не додається.

Висновок. Положення проекту Закону України «Про внесення змін до статті 188-57 Кодексу України про адміністративні правопорушення» (реєстр. № 13313 від 26.05.2025) не повною мірою відповідають усталеним правилам законодавчої техніки та вимогам щодо повноти, правової визначеності й системності змісту нормативно-правового акта, його узгодженості з нормами інших законів. У подальшому це може ускладнити належну реалізацію законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягнення проголошеної в ньому мети.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*